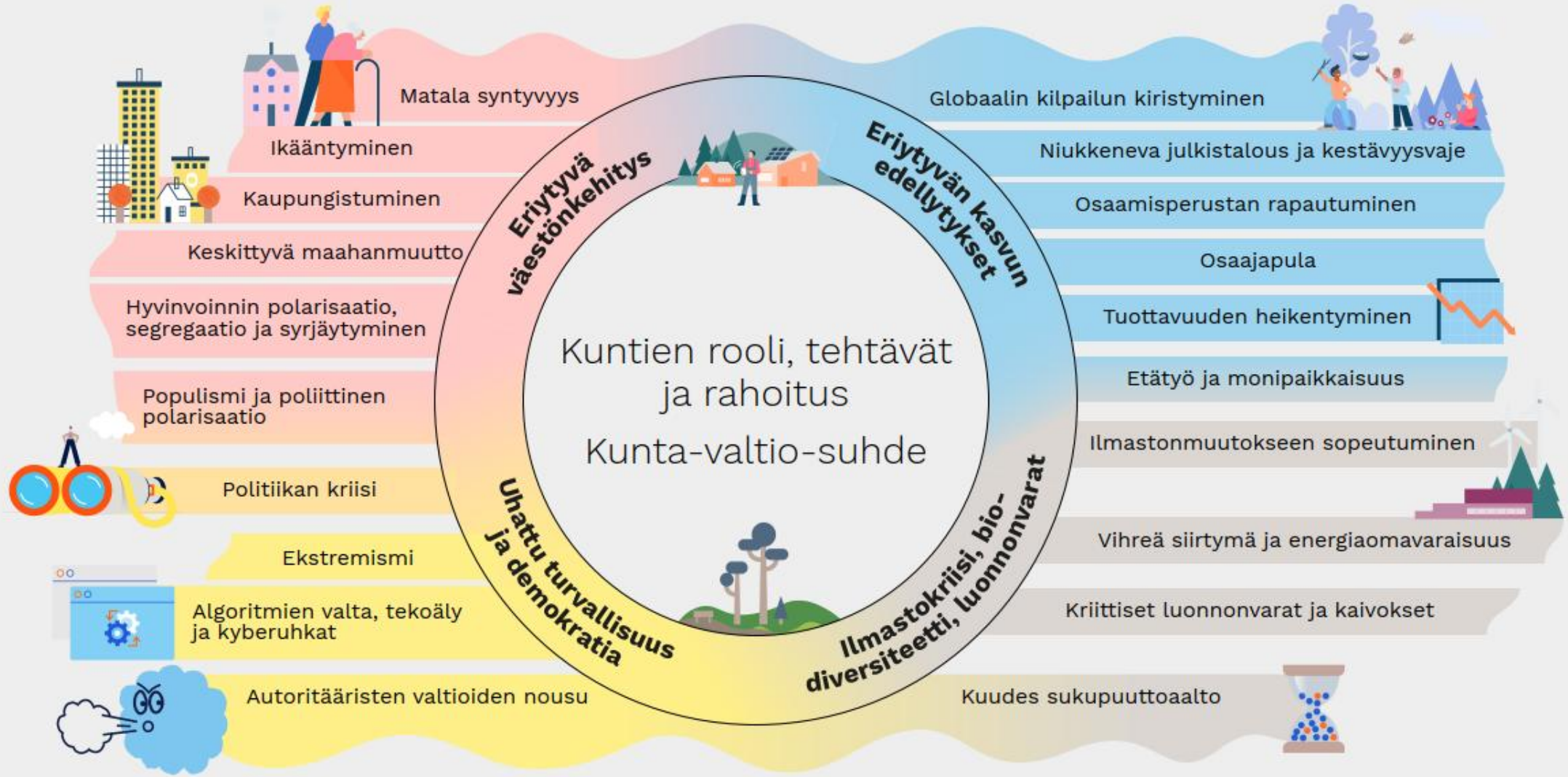
KUNTALIITTO | Kommun-förbundet

Vahvat kunnat, menestyvä Suomi

Kuntaliiton strategia 2027–2030

Kuntien toimintaympäristöä haastavat muutosilmiöt

KUNTALIITTO Kommunförbundet

Kuntaliitto: Vaikuttava kumppani ja uudistaja

Missio:

Elävä itsehallinto sekä toimiva kunta-valtiosuhde

Kuntien tehtävien ja rahoituksen tasapaino

Kuntien toimintavapaudet mahdollistava lainsäädäntö

Toimintaperiaatteet:

- Askeleen edellä
- Yhteistyötä yli rajojen
- Uudistava kulttuuri

Strategiset painopisteet:

1. Kuntien, palvelurakenteiden, rahoituksen ja sääntelyn uudistaminen
2. Kuntademokratia
3. Kuntien tuottavuuskehitys
4. Varautuminen ja turvallisuus
5. Kaupunkien kasvuedellytykset

Visio:
”Vahvat kunnat, menestyvä Suomi”

Jatkuva laadukas perustoiminta:
edunvalvonta, neuvontapalvelut, verkostot, tieto & T&K-toiminta, viestintä

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Toimintaperiaatteet

Askeleen edellä

- Olemme vaikuttava **kuntien edunvalvoja ja kunnista käytävän keskustelun rohkea suunnannäyttäjä**. Luotaamme jatkuvasti toimintaympäristöämme sekä kunnista käytävää keskustelua, huolia ja ratkaisuehdotuksia. Ennakoimme yhteiskunnan muutoksia ja kehitämme vaikuttavia ratkaisuja, jotta voimme vaikuttaa päättäjiin, tukea kuntia ja nostaa kunnille tärkeitä asioita julkiseen keskusteluun.

Yhteistyötä yli rajojen

- Luomme vaikuttavuutta työskentelemällä **verkostojen kanssa ja tukemalla kuntien moniäänisyyttä.** Hyödynnämme jäsenkuntien sekä erilaisten verkostojen ja sidosryhmiemme osaamista. Vahvistamme **rajoja ylittävää yhteistyötä** kuntien toimialojen välillä, kuntien ja hyvinvointialueiden välillä sekä kuntien ja valtion välillä. Huolehdimme asiakasymmärryksestämme ja varmistamme asiakkaamme tyytyväisyyden. Huomioimme monimuotoisen kuntakentän strategisten tavoitteiden edistämisessä. Vahvistamme kumppanuuttamme Kuntaliitto-konsernissa.

Uudistava kulttuuri

- Olemme **uudistumiskykyinen organisaatio**, jossa voidaan hyvin ja jonka talous on tasapainossa. Muodostamme tarkoituksenmukaisia ratkaisutiimejä yhteisten tavoitteiden ympärille joustavasti, ja **tuemme kuntien uudistumista**. Kehitämme osaamistamme ja toimintatapojamme. Vaalimme kaksikielisyyttä.
- Valjastamme **tiedon ja tekoälyn** entistä vahvemmin Kuntaliiton vaikuttavuuden hyödyksi. Tämä edellyttää, että tieto on yhteistä ja tarkoituksenmukaisella tavalla hallinnoitua, myös Kuntaliitto-konsernin tasolla. Laadimme ja toteutamme Kuntaliitto-konsernin data- ja AI-linjaukset ja toimintamallin. Tekoälyn hyödyntämistä lisätään Kuntaliitossa erityisesti neuvontapalveluissa ja lausuntoprosesseissa, kuntien toiminta- ja taloustiedon analyysissä sekä väestö- ja muissa ennusteissa.

Visio: Vahvat kunnat, menestyvä Suomi

- Suomen menestys tehdään kunnissa ja kaupungeissa. Kasvu, osaaminen, hyvinvointi ja turvallinen arki syntyvät siellä, missä ihmiset elävät.
- Kunnallinen itsehallinto ja paikallinen päätöksenteko ovat suomalaisen demokratian kivijalka. Kuntien tarjoaman arjen käyttö-liittymän varaan on rakennettu maailman onnellisimman kansan hyvinvointiyhteiskunta, eikä tätä perustaa tule murentaa.
- Samalla kuitenkin tarvitaan näkemystä ja rohkeutta uudistaa kuntia ja palvelurakenteita, jotka on alun perin rakennettu toisenlaisen ajan tarpeisiin.
- Kuntien tulee olla riittävän vahvoja vastatakseen nopeasti muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin. Niillä tulee olla riittävät taloudelliset ja toiminnalliset edellytykset sekä vapaus tehtäviensä toteuttamiseen.
- Kun vahvat kunnat luovat perustan kasvulle ja hyvinvoinnille, Suomi menestyy. Ne tarjoavat maaperän, jossa talous, kulttuuri, teknologia ja yhteiskunta voivat kasvaa ja kukoistaa. Ne ovat paikkoja, joissa ideat syntyvät, yritykset menestyvät ja ihmiset voivat löytää mahdollisuuksia kehittää itseään ja ympäristöään.

Koko Kuntaliiton yhteiset strategiset painopisteet

1. Kuntien, palvelurakenteiden, rahoituksen ja sääntelyn uudistaminen
2. Kuntademokratia
3. Kuntien tuottavuuskehitys
4. Varautuminen ja turvallisuus
5. Kaupunkien kasvuedellytykset

Painopisteissä linjataan *mitä* Kuntaliitto niissä tavoittelee - strategiaan perustuvassa vuosittaisessa toimintasuunnitelmassa linjataan tarkemmin *miten ja millä keinoin*.

KUNTALIITTO Kommunförbundet

1. Kuntien, palvelurakenteiden, rahoituksen ja sääntelyn uudistaminen

Haaste:

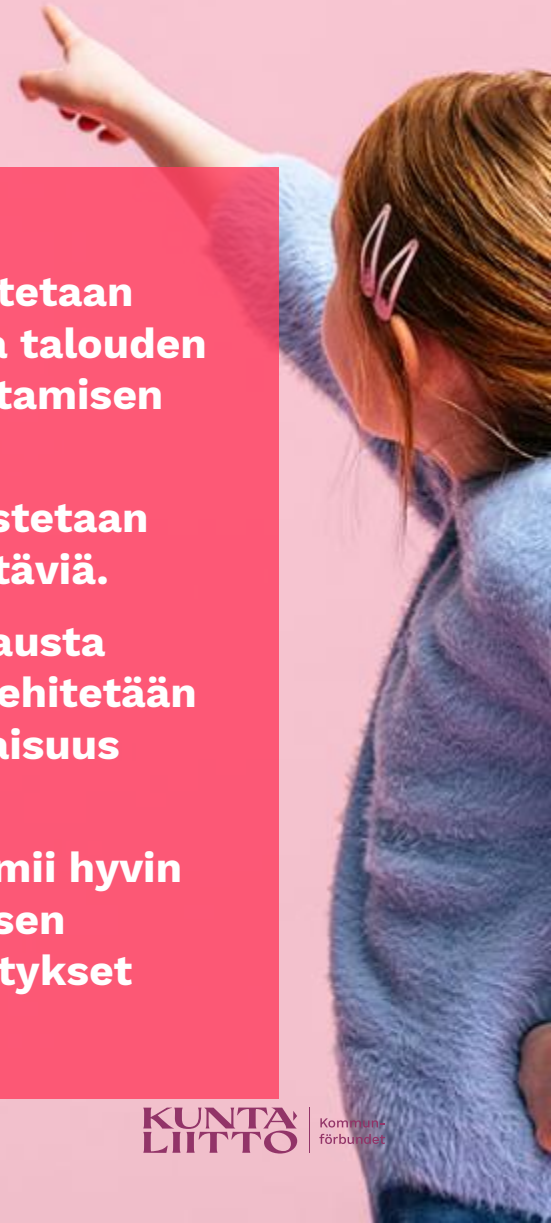
Syntyvyyden lasku, ikääntyminen, keskittyvä maahanmuutto ja kaupungistuminen vaikeuttavat ennennäkemättömällä tavalla kuntien mahdollisuuksia järjestää palveluita kuntalaisille. Muutos on vääjäämätön ja merkittävä niin väestöään menettävissä kunnissa kuin kasvavissa kaupungeissakin.

Samaan aikaan osaamistaso on saatava nousuun ja lasten ja nuorten hyvinvoinnista on huolehdittava.

Nyt tarvitaan rohkeutta uudistua ja uskallusta kokeilla, sillä kunta- ja palvelurakenteet on rakennettu toisenlaisen ajan tarpeisiin, ja yhtenäiskuntamallista on tosiasiallisesti jo luovuttu.

Tavoitteemme:

- **Kuntia ja palvelurakenteita uudistetaan vastaamaan väestönmurroksen ja talouden haasteita sekä osaamistason nostamisen vaatimuksia.**
- **Kuntien rahoitusjärjestelmä uudistetaan vastaamaan kuntien nykyisiä tehtäviä.**
- **Kuntia koskevaa sääntelyä ja ohjausta järkevöitetään, arvioidaan sekä kehitetään systemaattisesti, kunnan monialaisuus huomioiden.**
- **Kunta–hyvinvointialue-suhde toimii hyvin kumppanuudessa ja TE-uudistuksen jälkeisen elinvoimakunnan edellytykset onnistua ovat kunnossa.**

2. Kuntademokratia

Haaste:

Kunnallinen itsehallinto ja paikallinen päätöksenteko ovat suomalaisen demokratian kivijalka. Niiden varaan rakennetaan myös tulevaisuuden ratkaisut.

Edustuksellinen kuntademokratia on yhä suuremmissa vaikeuksissa. Äänestysaktiivisuus on ennätysmatalalla tasolla, ehdokkaiden määrä on vähentynyt voimakkaasti ja osassa kuntia on vaikeuksia saada riittävästi ehdokkaita uusiin toimielimiin. Vain runsas kolmannes kuntalaisista on kiinnostuneita oman kunnan politiikasta ja hyvin harva vaaliehdokkuudesta, erityisesti nuoret.

Monet suomalaiset kokevat, ettei heillä ole mahdollisuutta tuoda kuuluviin omaa mielipidettään kunnissa tehtäviin päätöksiin.

Tavoitteemme:

- **Kuntademokratia koetaan merkitykselliseksi ja osallistavaksi**
- **Kuntien päätöksenteko on toimivaa ja luottamukseen perustuvaa**
- **Osallistumisen tavat uudistuvat ja täydentävät edustuksellista demokratiaa**

KUNTALIITTO Kommunförbundet

3. Kuntien tuottavuuskehitys

Haaste:

Toimintaympäristön muutoksissa ja tiukkenevan taloustilanteen vallitessa kuntien odotetaan tekevän osansa kuntatalouden kestävyyttä, tuottavuutta ja tuloksellisuutta vahvistavissa toimintatapojen ja rakenteiden muutoksissa.

Yhteiskuntamme digitalisoituu vauhdilla, ja kuntien on kyettävä hyödyntämään sen mahdollisuuksia. Tuottavuushyötyjen todentamista ja mittaamista varten tarvitaan vertailukelpoista dataa ja yhteisiä toimintatapoja. Digikehittämisen ytimessä on toimintakulttuurin muutos ja johtaminen sekä julkishallinnon yhteinen digitaalinen perusta.

Tavoitteemme:

- **Kuntien tuottavuus ja vaikuttavuus paranevat kestävästi**
- **Kunnilla on edellytykset hyödyntää dataa ja digitalisaatiota**
- **Sääntely mahdollistaa palvelujen uudistamisen ja kokeilut**

4. Varautuminen ja turvallisuus

Haaste:

Kuntien turvallisuustoimintaympäristö on muutoksessa. Suurvaltapolitiikan ja autoritääristen johtajien nousun tuoma arvaamattomuus, hybridi sodankäynti ja kyberuhat, konfliktien vaikutukset öljyn saatavuuteen ja sen kerrannaisvaikutukset hintoihin tuovat epävakautta. Ilmaston muutoksen torjunnan ohella myös sen aiheuttamiin seurauksiin on sopeuduttava ja varauduttava.

Kuntien rooli kriisitilanteisiin varautujana, kriittisen infran ja tietojärjestelmien suojaajana ja arjen palveluiden turvaajana myös poikkeustilanteissa on kasvattanut merkitystään.

Maan rajojen sisällä polarisaatio, rasismin voimistuminen, segregaatio ja pahoinvoinnin lisääntyminen luovat maaperää jengiytymiselle, ekstremismille ja nuorten raaistuneelle väkivaltarikollisuudelle. Kuntien työ lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja arjen turvallisuuden edistämiseksi luo turvallista kasvuympäristöä ja vahvistaa resilienssiä ja uskoa tulevaan.

Tavoitteemme:

- **Kunnat ovat ennakoivia ja kokonaisturvallisia toimijoita**
- **Kuntien kyky selviytyä häiriöistä ja kriiseistä vahvistuu**
- **Turvallinen arki toteutuu kaikille kuntalaisille – myös verkossa**

5. Kaupunkien kasvuedellytykset

Haaste:

Suomi ei kykene ratkomaan yhä monimutkaisempia globaaleja haasteita ilman menestyviä kaupunkeja.

Kaupunkien tulee kyetä toimimaan vetureina kansallisessa ja kansainvälisessä kehityksessä. Tarvitsemme talouskasvua ja sitä tukevaa tuottavuuden kasvua. Kaupungit toimivat innovaatioiden, yrittäjyyden ja työpaikkojen keskittyminä. Niillä on merkittävä vaikutus talouskehitykseen niin paikallisella kuin kansallisellakin tasolla. Myös vihreän siirtymän työpaikoilla on vahva urbaani painotus.

Kaupunkien merkitys suomalaisessa yhteiskunnassa sekä sivistyksen ja kulttuurielämän että korkeatasoisen koulutuksen ytimessä, on keskeinen. Kaupungit tarjoavat palveluita koko kaupunkiseudulle ja jopa valtakunnallisesti. Kaupunkien kulttuuritarjonta vahvistaa yhteisöjen yhteenkuuluvuutta ja ylläpitää kaupunkien vetovoimaa.

Myös ilmastonmuutoksen ja luontokadon torjunnassa kaupungit ovat keskeisessä asemassa. Monet suomalaiset kaupungit ovat tehneet merkittäviä käytännön toimia kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi, ja toimivat näin esikuvina koko maalle.

Kaupungit kohtaavat yhä monimutkaisempia sosiaalisia haasteita, kuten segregaatiota, eriarvoisuutta ja syrjäytymistä.

Kaupunkien rooli kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisessa on ratkaiseva.

Tavoitteemme:

- **Kaupungit vahvistavat Suomen kasvua ja kilpailukykyä**
- **Osaajien saatavuus, väestönkehitys ja maahanmuutto tukevat kasvua**
- **Kestävä kaupunkikehitys ja elinvoima etenevät rinnakkain**

KUNTALIITTO Kommunförbundet

Jatkuva laadukas perustoiminta

Edunvalvonta: Aloitteet, lausunnot, työryhmät, eduskuntakuulemiset ja vaikuttamistapaamiset

Neuvontapalvelut: vahvaan osaamiseen perustuvaa henkilökohtaista neuvontaa

Verkostot: edunvalvonnan tuki ja vaikuttaminen, yhteistyö, vertaistuki

Tieto ja T&K-toiminta: uusi tieto ja analytiikka, selvitykset ja tutkimukset, ratkaisumallit, muutostukiprojektit, verkostoprojektit

Viestintä: aktiivinen viestintä ja kampanjat

KUNTALIITTO | Kommunförbundet

Kuntaliiton ohjausasiakirjat

Linjausdokumentit
Hallitusohjelmatavoitteet
Laaja-alaiset temaattiset kannanotot tai lausunnot

Strategia

Toimintasuunnitelma
Valinnat siitä, miten strategiaa toteutetaan vuositasolla: kärkitoimenpiteet & keinot

Talousarvio

Strategiset ohjelmat / projektit / kampanjat

Pysyväluonteiset asiakirjat
Yhdistyksen säännöt, toimivallan jako, toiminnan ja talouden ohjeet

KUNTALIITTO Kommunförbundet

KUNTALIITTO | Kommun-förbundet